AH 775

2026Z22683

Antwoord van minister Van Essen (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur), mede namens de minister van Economische Zaken en Klimaat (ontvangen 27 november 2026)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026-2027, nr. 682

1

Bent u bekend met de uitzending van de Keuringsdienst van Waarde over de prijzen van biologische producten, waaruit blijkt dat er in supermarkten enorme en onverklaarbare prijsverschillen bestaan tussen niet-biologische en biologische producten (tot wel 350% duurder), en tussen biologische producten onderling, waaronder biologische bonen met vergelijkbare productiekosten maar sterk

uiteenlopende verkoopprijzen?

Antwoord

Ja.

2

Bent u het ermee eens dat het wenselijk is dat meer mensen biologisch eten, omdat het beter is voor de bodemkwaliteit, biodiversiteit, waterkwaliteit en gezondheid van mens en dier?

Antwoord

Ja, het kabinet wil de consumptie van biologische en duurzame producten stimuleren en zet daarop in door het actieplan ‘Groei biologische productie en consumptie’ voort te zetten.

3

Bent u het ermee eens dat biologische voeding niet alleen beschikbaar moet zijn voor mensen met een hoger besteedbaar inkomen, maar ook toegankelijk moet zijn voor huishoudens die minder te besteden hebben?

Antwoord

Ja. Ongeveer driekwart van wat de consument aan biologische voeding koopt, gaat via de supermarkten. Een supermarkt als Lidl laat zien dat dat kan tegen een (relatief) lagere prijs.

4

Deelt u de zorg dat hoge prijsverschillen tussen biologische en niet-biologische producten in de supermarkt de consumptie van biologische producten remt en dat daarmee ook de realisatie van de doelstelling van 15% biologisch landbouwareaal in 2030 wordt afgeremd?

Antwoord

Ja. Daar wil ik wel bij opmerken dat de prijsverschillen kunnen verschillen per productcategorie. Uit de publicatie van WUR van woensdag 24 november blijkt

biologische producten iets goedkoper te zijn geworden dan een jaar geleden, terwijl niet-biologische producten juist duurder werden. Bij eieren, melk en wortelen is het prijsverschil tussen regulier en biologisch relatief klein, bij uien, appels en brood is het nog groot.

Om de doelstelling van 15% biologisch landbouwareaal te bereiken is het van essentieel belang dat de vraag van de consument groeit. Prijs speelt daarin een belangrijke rol, maar dat is niet het enige wat telt. Ook herkenbaarheid van het logo, weten waar het keurmerk voor staat en de wens om daarmee een bijdrage te leveren aan een schonere wereld zijn belangrijk. Daarnaast speelt mee dat de productiekosten van biologisch voedsel doorgaans hoger zijn. Dit vraagt om een aanpak in de gehele keten, van boer tot bord.

5

Hoe verklaart u dat biologische boeren lagere contractprijzen ontvangen dan drie jaar geleden, terwijl de consumentenprijzen van voedsel in de supermarkt zijn gestegen? Kunt u aangeven welke onderdelen van de prijsvorming van biologische producten in de supermarkt verantwoordelijk zijn voor de beschreven prijsverschillen?

Antwoord

Structureel lagere contractprijzen voor biologische boeren zijn mij niet bekend. In de praktijk geldt dat wanneer er al (grote) prijsverschillen bestaan tussen gangbare en biologische producten bij de primaire producent (de eerste schakel in de keten), deze verschillen zich doorgaans verder versterken, naarmate het product door de keten beweegt. Bijvoorbeeld door verschillen in verwerkingskosten, marge structuren in de tussenhandel en retail en de positioneringskeuzes van supermarkten. De prijsstelling van biologische producten is sterk afhankelijk van de strategische positie die biologisch binnen de retailformule vervult. Verschillende parameters spelen hierbij een rol. Bij sommige supermarkten wordt biologisch als nicheproduct gepositioneerd, gericht op een welgestelde doelgroep, met een relatief hoge marge. Bij andere formules is biologisch juist toegankelijk voor een breder publiek, met als gevolg dat biologische producten (bijvoorbeeld Aardappelen, Groente en Fruit in het seizoen) soms zelfs goedkoper zijn dan gangbare producten zonder of met een ander keurmerk.

Daarnaast wordt de prijs van biologisch mede bepaald door de concurrentiepositie ten opzichte van gangbare producten en A-merken binnen dezelfde categorie. Sommige biologische producten, zoals

melk, worden als instapproduct gepositioneerd (bijvoorbeeld voor baby's en peuters), waarbij het prijsverschil met gangbare alternatieven beperkt wordt gehouden. Ook hanteren supermarkten soms een strategie van 'op-prijzen' (verhogen van de prijzen) om vervolgens via promoties een hoger volume te realiseren.

6

Bent u al met supermarkten in gesprek gegaan over het onderzoek van de Consumentenbond over prijsverschillen tussen biologische en niet-biologische producten (zoals aangekondigd in de brief aan de Kamer van 6 juli 2026? Hebben deze gesprekken al plaatsgevonden, of moeten ze nog plaatsvinden? Met welke supermarkten bent u in gesprek, wat is er besproken of wat gaat er besproken worden en wat zijn de (beoogde) uitkomsten? Hebben supermarkten uitgelegd hoe de prijsverschillen ontstaan?

Antwoord

Er zijn inderdaad gesprekken gevoerd met supermarkten om de verkoop van biologische producten te stimuleren, zowel individueel met de grootste supermarktformules in Nederland als collectief via het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL). Deze gesprekken vinden plaats in het kader van het actieprogramma biologisch. Momenteel worden gesprekken gevoerd met supermarkten en verwerkers om te komen tot harde afspraken vóór 1 april 2027, conform de brief van 26 juni 2026 (Kamerstuk 36800-XIV-87). Wat betreft het specifieke onderwerp van prijsverschillen: hoewel prijs een belangrijk aspect is, moeten we ervoor waken dat we met deze gesprekken binnen de kaders van het mededingingsrecht blijven. De gesprekken met supermarkten mogen niet leiden tot prijsafspraken tussen concurrenten, omdat deze een overtreding van het kartelverbod vormen. Dat geldt ook als de overheid aan tafel zit. Hierdoor ligt de nadruk in de gesprekken vooral op andere manieren om de verkoop en toegankelijkheid van biologische producten te bevorderen. Ik verwacht dat wanneer supermarkten aan de slag gaan om de 'harde afspraken' na te komen er ook naar de beprijzing gekeken zal worden.

7

Welke concrete maatregelen overweegt u om onevenredige marges en ondoorzichtige prijsvorming tegen te gaan?

Antwoord

De inzet tot op heden betreft onderzoek in de opdracht van ACM naar de prijsvorming, het monitoren van de prijs van sommige producten[1] en de perceptie van prijzen bij consumenten[2]. Aanvullende maatregelen om onevenredige marges en ondoorzichtige prijsvorming worden momenteel niet overwogen. Ik wil met supermarkten en verwerkers voor 1 april 2027 komen tot harde afspraken. Als het niet lukt om tot afspraken te komen, treft het kabinet wettelijke maatregelen, met een beoogde

[1] Zie https://www.staatvanbiologisch.nl/indicatoren/prijzen-biologisch-supermarkten/
[2] https://www.staatvanbiologisch.nl/indicatoren/prijsperceptie/

invoeringsdatum van 1 januari 2029. De voorbereidingen voor het treffen van mogelijke wettelijke maatregelen zijn alvast in gang gezet.

8

Wat verstaat u onder “margemixen” in de voedselketen, en in hoeverre wordt dit gebruikt bij de prijsbepaling van biologische en niet-biologische producten? Bent u bereid om beleid te ontwikkelen om margemixen ten nadele van biologische producten tegen te gaan?

Antwoord

Onder "margemixen" wordt verstaan de praktijk, waarbij bedrijven in de voedselketen hun totale winstdoelstelling behalen door verschillende marges op verschillende producten binnen een categorie te hanteren. Dit betekent dat sommige producten met zeer lage marges (soms zelfs onder de kostprijs) worden verkocht, terwijl andere producten – zoals A-merken – juist met hogere marges worden geprijsd. Daarnaast spelen promoties een belangrijke rol in deze dynamiek. Het uiteindelijke margepercentage per categorie (bijvoorbeeld groenten, vlees of diepvriesproducten) is het resultaat van de volumes en marges van alle individuele producten binnen die categorie. In een vrijemarkteconomie met hoge concurrentie is het aan commerciële bedrijven zelf om hun prijs- en margestrategieën te bepalen, gebaseerd op hun Key Performance Indicators (KPI’s), waaronder margepercentages. De overheid heeft in deze context geen directe rol in het sturen van deze margemixen. Er is momenteel geen draagvlak voor ingrijpende maatregelen zoals het reguleren van promotiedruk of een verbod op structurele verkoop onder kostprijs, onder meer vanwege de uitvoeringslasten.

9

Welke maatregelen gaat u nemen om producenten te beschermen tegen onevenredige machtsposities?

Antwoord

Ik overweeg momenteel geen aanvullende maatregelen om producenten te beschermen tegen onevenredige machtsposities. Bij een vermoeden van misbruik van een economische machtspositie kan de ACM nu al een onderzoek instellen en indien nodig handhaven. Of en wanneer zij dat doet, bepaalt de ACM als onafhankelijk toezichthouder. Daarnaast werkt de minister van Economische Zaken en Klimaat aan een nieuw instrument, genaamd de marktremediebevoegdheid. Mocht er sprake zijn van een markt waar de concurrentie structureel niet goed werkt, ook als geen enkel bedrijf de regels overtreedt, dan kan de ACM na inwerkingtreding van de wet onderzoeks- en remediebevoegdheden inzetten. Of zij dat ook daadwerkelijk nodig vindt en doet, is wederom aan de ACM als onafhankelijk toezichthouder.

10

Bent u bereid om met supermarkten afspraken te maken over bindende prijsdoelen voor biologische producten, zowel voor boeren als voor consumenten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Nee, het kabinet zal geen bindende prijsdoelen afspreken met supermarkten voor biologische producten, zowel niet voor boeren als niet naar consumentenprijzen. Dergelijke afspraken zijn in strijd met het mededingingsrecht. Supermarkten mogen onderling geen prijsafspraken maken, omdat dit de concurrentie verstoort en streng verboden is volgens de geldende regelgeving. Het is aan de marktpartijen zelf om hun prijsbeleid te bepalen binnen de wettelijke kaders. Wel ben ik met supermarkten in gesprek over 'harde afspraken' om de afzet van biologische producten te vergroten. Onderwijl worden ook wettelijke maatregelen voorbereid.

11

Bent u bereid de Autoriteit Consument & Markt (ACM) of een andere instantie onderzoek te laten doen naar de prijsvorming en marges van supermarkten voor biologische producten, met bijzondere aandacht voor machtsposities in de voedselketen?

Antwoord

Onderzoek naar prijsvorming gebeurt reeds in opdracht van ACM. Graag wijs ik u op de publicaties van de Agro-Nutri-Monitor. De meest recente van 2026 ging in op prijsvorming van voedingsmiddelen[3]. Zoals toegezegd in het Commissiedebat over Verdienvermogen en Grondbeleid van 14 oktober 2026 zal ik de ACM-aanbevelingen betrekken bij de uitwerking van de ketenaanpak en Uitgebreide Keten Verantwoordelijkheid.

12

Bent u bereid maatregelen te treffen of onderzoek te doen naar manieren om de werkelijke milieuschade van producten - zoals uitstoot, bodemdegradatie, watervervuiling en verlies van biodiversiteit - beter door te berekenen in de prijs van (voedsel)producten, bijvoorbeeld door differentiatie van btw-tarieven, heffingen op milieubelasting, of een herziening van subsidies en fiscale stimulansen? Zo nee, waarom niet, en welke alternatieve instrumenten overweegt u om ervoor te zorgen dat vervuilers opdraaien voor de milieuschade die wordt aangericht?

Antwoord

Zoals gebleken is uit eerder onderzoek ('Belastingen in maatschappelijk perspectief: bouwstenen voor een beter en eenvoudiger belastingstelsel' - Kamerstuk 32148, nr. 180) en het onderzoek van CE Delft naar true pricing op consumptiegoederen (TK 32812 nr. 1473) kan fiscale beprijzing een bijdrage leveren aan het doorberekenen van de milieuschade van voedselproducten in de productprijs, waardoor een grotere afzetmarkt kan ontstaan voor duurzamer voedsel. In de komende periode

[3] https://www.acm.nl/nl/publicaties/agro-nutri-monitor-2026-monitor-prijsvorming-voedingsmiddelen

wordt daarom intensiever ingezet op gesprekken met ketenpartijen om te komen tot niet vrijblijvende afspraken met en vanuit de keten. Parallel aan de gesprekken worden ook juridische mogelijkheden uitgewerkt. Zo werk ik aan de mogelijkheden voor een Uitgebreide Keten Verantwoordelijkheid (UKV), en verken ik een juridisch kader voor een duurzamere voedselomgeving.

Verder ben ik bereid om in samenwerking met de staatssecretaris van Financiën nader te onderzoeken met welke verschillende fiscale beprijzingsinstrumenten deze doorbelasting bewerkstelligd zou kunnen worden. Daarbij zal er ook aandacht zijn voor de verwachte effecten hiervan op de afzet van duurzaam geproduceerd voedsel, het ongelijke speelveld tussen biologische en niet-biologische producten, de bedrijfseconomische effecten en de kostprijseffecten. Mogelijke maatregelen in de btw zullen niet meegenomen worden bij dit onderzoek, vanwege de beperkte doelmatigheid van verlaagde btw-tarieven, zoals blijkt uit de evaluatie van het verlaagde btw-tarief (Kamerstuk 32 140, nr. 151). Uw Kamer wordt hier in het najaar van 2027 nader over de resultaten van dit onderzoek geïnformeerd.

13

Aangezien u zelf heeft aangegeven dat het doel van 15% biologisch in 2030 met het huidige beleid “nog buiten bereik” is, wat is het verwachte aandeel biologische landbouw in 2030 met het huidige beleid zoals beschreven in de brief van 6 juli 2026?

Antwoord

Op dit moment is nog niet bekend wat het aandeel biologische landbouw in 2030 zal zijn. Dit hangt af van hoe de aangekondigde maatregelen uit het versnellingsplan (d.d. 26 juni 2026, Kamerstuk 36800-XIV-87) ingevuld worden, bijvoorbeeld over afspraken met supermarkten en verwerkers, maar ook over de middelen voor de zoneringsaanpak. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. Maar ondertussen wordt wel verder gewerkt aan de uitvoering van het actie- en versnellingsplan.

14

Hoe gaat u de 15%-doelstelling voor 2030 een concrete impuls geven, aangezien het aandeel biologisch nu schommelt tussen de 5 en 6%?

Antwoord

In de brief ‘Weer ruimte voor boer, natuur en bouw’ en het versnellingsplan van 26 juni 2026 beschrijf ik mijn inzet om met een extra impuls te komen, bovenop de lopende acties uit het actieplan.

15

Wat zijn de uitkomsten van het gesprek dat u heeft gehad met stakeholders op 23 september 2026 over aanvullende maatregelen?

16. Wanneer kan de Kamer de tussentijdse beleidsevaluatie verwachten van het actieplan ‘Groei van biologische productie en consumptie’?

Antwoord 15 en 16

LVVN en RVO hebben op 23 september 2026 (EU Organic Day) een werkconferentie georganiseerd. Daar werd de tussentijdse beleidsevaluatie van het actieplan gepresenteerd en bij stakeholders ideeën opgehaald voor verder inzet. U wordt over de uitkomsten van de beleidsevaluatie en de werkconferentie per brief geïnformeerd vóór het Kerstreces. In de brief zal ook worden ingegaan op hoe het kabinet gaat toe groeien naar 50% bio in de catering bij de Rijksoverheid, de stand van zaken wat betreft de subsidieregeling Vabiola en wat de inzet wordt op biologische sierteelt.

17

Welke mogelijkheden ziet u om biologisch eten betaalbaarder en toegankelijker te maken?

Antwoord

Zoals ik eerder in mijn beantwoording noemde zie ik een grote rol voor de supermarkten en verwerkers. In het actieplan, de jaarlijkse brieven aan uw Kamer over de stand van zaken en het versnellingsplan vindt u de inzet van LVVN op biologische landbouw. Daarbij geldt dat we het plan monitoren, bijstellen en aanvullen met maatregelen die op dat moment nodig zijn. Daarnaast is dit ook een vraagstuk over (besteedbaar) inkomen.

18

Hoe staat het met de uitvoering van de motie-Kostić over het verkennen van de vraag hoe het aandeel biologische producten bij de inkoop verhoogd kan worden en dat zo veel mogelijk wordt afgenomen van Nederlandse boeren?

Antwoord

Motie Kostić (Kamerstuk 36 919, nr. 21) waarin wordt gevraagd om, in het kader van de raming voor 2027, te verkennen op welke wijze het aandeel biologische producten bij de inkoop van de Tweede Kamer verhoogd kan worden en zo veel mogelijk af te nemen van Nederlandse boeren, en hierover dit jaar aan de Kamer terug te koppelen was gericht aan het presidium en niet aan het kabinet. Ik kan deze daarom niet beantwoorden. Uw Kamer ontvangt vóór het Kerstreces een brief over hoe het kabinet gaat toe groeien naar 50% bio in de rijkscatering en afname van Nederlandse boeren.

19

Welke aanvullende maatregelen gaat u nemen om zowel het aanbod van biologische producten als de vraag ernaar te versterken, bijvoorbeeld via publieke inkoop, steun voor omschakeling voor boeren, prijsbeleid en afspraken met de sector?

Antwoord

Het kabinet zet in op het voortzetten van het actieplan ‘Groei van biologische productie en consumptie’, en het versnellingsplan. De maatregelen zijn primair gericht op het versterken van de markt. Maar ook boeren zullen worden ondersteund bij het omschakelen of bij de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. De ketendoorbraakprojecten waarmee in 2027 een start wordt gemaakt spelen daarin een belangrijke rol. Tevens zal, waar kan, in bredere instrumenten als het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid, Investeringsfonds Duurzame Landbouw, pacht en grondbeleid, maar ook in de gebiedsgerichte aanpak worden ingezet op biologisch en het zo veel mogelijk wegnemen van belemmeringen voor biologische boeren om deel te nemen.

Hieronder volgt een niet uitputtende lijst van maatregelen:

Consument en markt:

- Consumenten – consumentencampagne, beurzen
- Supermarkten en verwerkers - harde of wettelijke afspraken, dashboard supermarkten
- Foodservices (horeca en catering) - rijksinkoop, zorginstellingen, afspraken met groothandel en cateraars
- Handel en verwerking - (internationale) beurzen, handelsmissies, export strategie
- Bioregio’s - continuering netwerk van regionale of lokale samenwerkingsverbanden
- Vabiola subsidieregeling 2026-2029 - voor het vergroten van de afzet van biologische landbouwproducten.
- EU schoolregeling
- Ketendoorbraakprojecten
- Sierteelt

Productie:

- Regelingen voor omschakelen naar biologisch en ondersteuning van gecertificeerde melkveehouders en akker- en tuinbouwers in en buiten de N2000 zones, ondersteuning kleine boeren en afwaardering van grond.
- Gedeeltelijke tegemoetkoming Skal tarieven
- Informatievoorziening over omschakelen verbeteren
- Kennis en inspiratie sessies voor geïnteresseerde melkveehouders in de provincies
- Doorontwikkeling van biologisch op bijvoorbeeld natuurinclusiviteit

Kennis en innovatie

- Biomarktmeter en biomonitor
- Continuering versnellingspoor door Louis Bolk Instituut en Wageningen Research
- Verbetering kennisdeling naar boeren en doelgroepen

- Inzet zaakbegeleiders en adviseurs vergroten
- Biocoalitie onderwijs

20

Kunt u deze vragen elk afzonderlijk en binnen de geldende termijn beantwoorden?

Antwoord

Door de omvang van de vragen was dit niet mogelijk.